

Co předseda vlády nepochopil

3.10.2013 Lidové noviny str. 13 Názory

VÁCLAV HOŘEJŠÍ ÚMG AV ČR

ÚHEL POHLEDU

Premiér Rusnok útočí na Akademii věd. A používá při tom falešné argumenty

Ve středečních Hospodářských novinách premiér Jiří Rusnok ostře zaútočil na Akademii věd (AV). Stejně jako ostatní nepřátelé AV používá ale i on falešné argumenty. Proboha, proč se ve své kritice zaměřuje právě na Akademii věd, která je nejproduktivnější institucí našeho základního výzkumu a která v posledních čtyřech letech dostávala každoročně méně a méně peněz, a v důsledku toho začíná být opět „podvyživená“? Samozřejmě že i v ústavech AV existují kromě vynikajících i týmy méně kvalitní. Ale AV je jedinou českou výzkumnou institucí, která již před mnoha lety prošla drastickou redukcí, která odstranila většinu toho méně kvalitního. Je to jediná instituce, která v pravidelných intervalech vyhodnocuje vědeckou výkonnost jednotlivých ústavů a z hodnocení vyvozuje důsledky.

Premiér zjevně nechápe, že úkolem základního výzkumu kdekoli na světě je něco jiného než vydělávat peníze. Hlavní význam kvalitního základního výzkumu spočívá v tom, že je klíčovou součástí vysokoškolského a postgraduálního studia (na kterém se významně podílí ústava AV), a tedy zásadním způsobem přispívá k výchově nejkvalifikovanějších odborníků. Někteří z nich sice zůstanou zase badateli, ale většina odejde do aplikovaného výzkumu nebo se z nich stanou manažeři a řídicí pracovníci, kterým už zůstanou vlastní principy tvůrčího řešení problémů a kritického prověřování skutečností, které tvoří podstatu vědy. Hlavní význam základního výzkumu je prostě dlouhodobý a dá se jen obtížně zhodnotit nějakými jednoduchými účetními metodami. S ekonomickým přínosem investic do základního výzkumu to je tedy velmi podobné (jen na vyšší úrovni) jako s investicemi do všeobecné vzdělanosti.

Premiér má zajisté pravdu v tom, že se v této zemi špatně hospodaří se státními prostředky na podporu výzkumu a vývoje (ročně přes 26 miliard). Ale bohužel nevidí, že nejhorší „černou dírou“, do které spadne ročně šest miliard, je státní dotování pochybných projektů průmyslového vývoje a inovací ve firmách. Dosud nikdo nikdy neukázal, jaká je ve skutečnosti návratnost onoho firemního výzkumu. Takovéto státní dotace mají jistě oprávnění v nemnoha případech, kdy se jedná o podporu nadějně nově vznikající firmě s vysokým inovačním potenciálem. Skutečnost je ale taková, že podporu deformující normální tržní vztahy dostávají u nás i vysoce ziskové velké firmy. V této zemi má bohužel u politiků velké slovo průmyslová lobby, která dosáhla toho, že tato černá díra utěšeně roste a je falešně vydávána za cosi pozitivního. Premiér také ignoruje skutečnost, že většina našich firem jsou montovny zahraničních vlastníků, jejichž výzkumná a vývojová oddělení jsou kdesi daleko za našimi hranicemi.

Úkol státu?

Podpora vzdělávání a výzkumu Čtenáři si teď mohou říci, že jsem neobjektivní a že hájím své vlastní zájmy pracovníka v základním výzkumu na jednom z ústavů AV. Připomenu tedy, jak se o této věci nedávno vyjádřil generální ředitel společnosti Siemens v České republice Ing. Eduard Palíšek, tedy „těžká váha“ z oblasti vysoce inovativního průmyslu:

„Vytváříme různé agentury či asociace na podporu inovací, které jen odčerpávají peníze, které by se mohly investovat do vědy a výzkumu, a přitom zcela vytlačujeme základní myšlenku, totiž že potřeba inovací by měla vycházet z průmyslových firem. A jestliže si firma uvědomí potřebu inovovat, musí mít také dostatečnou ekonomickou sílu, aby do svých inovací sama investovala. Nemyslím si proto, že by stát měl soukromým firmám dávat finanční prostředky na inovace. Mít inovativní a konkurenceschopné produkty je základní úkol každé firmy, to je podstata jejího podnikání.“

Jaká je tedy úloha státu? Stát musí podporovat vzdělávání a výzkum. V základním a aplikovaném výzkumu se bádá na obecné rovině, prohlubují se obecné znalosti v daném oboru a teprve na nové poznatky získané výzkumem lze navázat technickým vývojem a inovacemi. Mít vlastní základní výzkum si většina soukromých firem nemůže dovolit, tuto zodpovědnost na sebe musí převzít stát. Firmy očekávají, že prostředky, které vyprodukují a vloží do státního rozpočtu, stát investuje do toho, aby se vytvářela báze poznatků a znalostí, z nichž potom mohou těžit. Platí, že výzkum je transformace peněz do znalostí a vývoj či inovace je transformace znalostí do peněz. Státní prostředky necht' zůstanou ve státních výzkumných institucích, do komerčně využitelných inovací ať investují soukromé firmy, které budou tyto inovace využívat pro své podnikání... Je nebezpečné naslouchat hlasům o zbytečnosti Akademie věd, protože prý její výsledky nemají žádný vztah k praxi. Jejím hlavním posláním je to, aby udržovala vědecký potenciál České republiky. Úkolem státu je udržet na špičkové úrovni instituce jako Akademii věd ČR a ty vysoké školy, které mají vlastní výzkum.“

Závěrem - pevně doufám, že už brzy budeme mít osvícenějšího premiéra...